

Wytyczne dla bibliotek publicznych obsługujących młodzież

Te Wytyczne są znowelizowaną wersją dokumentu opublikowanego w 1996 r. przez Stały Komitet Sekcji Bibliotek Publicznych dla Dzieci i Młodzieży.

Szczególne podziękowania należą się członkom grupy roboczej:

Vivianie Quiñones (Francja), Ivanovi Chew (Singapur), Ingrid Bon (Holandia) i szczególnie Pat Muller (Richmond, USA) za ich wspierającą pracę koordynatorów.

• CZĘŚĆ PIERWSZA

Wstęp

Cele Wytycznych

Publikacja IFLA „Wytyczne dla bibliotek publicznych obsługujących młodzież” dostarcza wspólnocie międzynarodowej zarys rozwoju usług dla młodzieży w bibliotekach. Proponuje podstawowe zasady niezbędne w danym kraju do wprowadzenia tych usług za pośrednictwem bibliotek. Zawiera refleksje teoretyczne i praktyczne dotyczące tego, co biblioteka może zrobić, żeby w odpowiedni sposób odpowiedzieć na potrzeby edukacyjne, informacyjne, kulturalne i wynikające z czasu wolnego młodzieży.

Publikacja może być wykorzystywana przez bibliotekarzy, decydentów, studentów szkół bibliotekarskich i nauk o informacji oraz tych wszystkich, którzy są odbiorcami rozwoju usług dla młodzieży.

Odbiorcy

- Pracujący bibliotekarze ze wszystkich typów bibliotek, miejskich, wiejskich, bibliotekarze profesjonaliści, asystenci i wolontariusze.
- Administratorzy i dyrektorzy bibliotek oraz decydenci.
- Nauczyciele i studenci szkół bibliotekarskich i nauk o informacji.

Każda biblioteka obsługuje zróżnicowaną publiczność o zróżnicowanych potrzebach i priorytetach.

Ponieważ specjalne usługi adresowane do młodzieży nie są jeszcze dobrze rozpowszechnione we wszystkich krajach, te wytyczne wynikają z założenia, że przejście między dzieciństwem a dorosłością jest unikalnym etapem w życiu. Młodzież ma prawo do usług bibliotecznych na tym samym poziomie, tej samej jakości, jak te, które są oferowane innym czytelnikom. Jeśli to możliwe, powinny być rozwijane we współpracy z samą młodzieżą.

Misja i cele

„Biblioteka publiczna jest drogą do wiedzy w wymiarze lokalnym, tworzy warunki do edukacji permanentnej, podejmowania decyzji niezależnych i rozwoju kulturalnego jednostek i grup społecznych” (Manifest UNESCO/IFLA, Manifest o bibliotekach publicznych 1995).

Manifest UNESCO uznaje bibliotekę publiczną za ważne źródło edukacji, kultury i informacji.

„Młodzi wymagają specjalnej uwagi, gdyż wielu z nich, na tym etapie życia dobrowolnie odchodzi od czytania. Wprowadzanie ich w świat książek, których treść odpowiada ich zmieniającym się zainteresowaniom powinna być wspierana przez bibliotekarzy i inne osoby, które znają rozwój psychiczny i emocjonalny nastolatków”. (Karta Czytelnika, Międzynarodowy Komitet Książki i Międzynarodowe Stowarzyszenie Wydawców, 1992).

Wprowadzając usługi dla młodzieży, misją biblioteki jest pomoc każdej młodej osobie w przejściu etapu między dzieciństwem a dorosłością poprzez odpowiednie źródła informacji, przestrzeń, które sprzyjają rozwojowi intelektualnemu, emocjonalnemu i społecznemu młodych.

Cele bibliotecznych usług dla młodzieży

- Biblioteczne usługi dla młodych wykorzystujące ich unikalne potrzeby to przejście między usługami dla dzieci a usługami dla dorosłych.
- Młodzież potrzebuje i zasługuje na usługi odpowiadające jej potrzebom edukacyjnym, informacyjnym, kulturalnym i czasu wolnego.
- Te usługi powinny promować zdobywanie wiedzy, ciągłą edukację, umiejętność poszukiwania informacji i czytanie dla przyjemności.

Oto dziesięć punktów proponowanych bibliotekom w rozwijaniu usług dla młodzieży:

1. Biblioteka wprowadza przejrzystą politykę dotyczącą respektowania praw młodzieży do bezpłatnego dostępu do zbiorów bibliotecznych i źródeł informacji oraz do możliwości wyboru dokumentów odpowiadających potrzebom młodych bez żadnej cenzury.
2. Inspiracją dla programów bibliotecznych dla młodzieży stają się najlepsze już zrealizowane działania.
3. Środki finansowe są przydzielane odpowiednio zaplanowanych usług i programów.
4. Personel biblioteki zna problemy rozwoju i potrzeby młodzieży włączając w to młodych o szczególnych potrzebach.
5. Biblioteka proponuje szeroki wybór bieżących dokumentów interesujących młodzież, zachęca do ciągłej edukacji, nauki, motywuje do czytania
6. Biblioteka proponuje źródła odpowiadające na potrzeby edukacyjne młodych.
7. Biblioteka pomaga młodym przyswoić sobie wiedzę niezbędną do efektywnego dostępu do wszystkich źródeł bibliotecznych i rozwija kompetencje w dziedzinie wyszukiwania informacji i wykorzystywania komputera.
8. Biblioteka popiera rozwój młodzieży oferując jej możliwość uczestniczenia w projektowaniu i prowadzeniu programów i usług dla niej przeznaczonych, popiera wolontariat służący pomocy innym.
9. Biblioteka tworzy atrakcyjną przestrzeń przeznaczoną dla młodzieży, w której znajduje odbicie młodzieżowy styl bycia.
10. Biblioteka współpracuje z innymi instytucjami i organizacjami lokalnymi i ponad lokalnymi aby pomóc młodym w ich zdrowym i harmonijnym rozwoju.

• CZĘŚĆ DRUGA **Definicja grupy docelowej**

Grupa docelowa (młodzież) może być definiowana jako zespół jednostek między dzieciństwem a dorosłością. Każda biblioteka powinna sama określić przedział wieku odpowiadający definicji młodzieży, gdyż może to zależeć od kraju i kontekstu kulturowego. Ogólnie, pod uwagę brany jest przedział wieku od 11 do 18 lat. Może być rozszerzony o młodzież mającą ponad 18 lat w zależności od kraju i kontekstu kulturowego.

Do grupy docelowej włączani są wszyscy jej przedstawiciele bez względu na rasę, religię, pochodzenie społeczno-kulturowe, zdolności intelektualne i sprawność fizyczną.

Potrzeby grupy docelowej

Potrzeby kulturalne

Biblioteka publiczna powinna być otwarta dla wszystkich i respektować potrzeby kulturalne każdego. Potrzeby kulturalne wynikają, tak z tradycji kulturalnej (oralnej lub wizualnej), jak i ze zmian społecznych, statusu socjalnego i zróżnicowania kulturowego. Wynikają także z wizji przyszłości jaką ma każda osoba.

Potrzeby rozwojowe

Usługi dla grupy docelowej powinny być opracowane we współpracy z przedstawicielami grupy. Młodzi powinni aktywnie uczestniczyć w tworzeniu koncepcji, wprowadzaniu i rozwoju zbiorów, usług i programów. Powinni być traktowani z szacunkiem, akceptacją, biblioteka powinna szanować ich wybory nawet jeśli są zdecydowanie inne od tych, które tradycyjnie proponowano.

Biblioteki, które przy opracowaniu swoich programów i usług biorą pod uwagę badania nad modelem rozwoju młodych, mogą pomóc młodzieży w pełnym sukcesie przejściu między dzieciństwem a dorosłością.

Zbiory

Młodzież jest grupą o bardzo zróżnicowanych zainteresowaniach, poziomie dojrzałości, potrzebach i możliwościach. Żeby odpowiedzieć na te potrzeby, biblioteki powinny oferować bardzo zróżnicowane źródła. Szczególna uwaga powinna być zwrócona na młodzież niepełnosprawną, pochodzącą z mniejszości narodowych lub grup defaworyzowanych społecznie.

W zbiorach powinny się znaleźć dokumenty w językach obcych odpowiadające zróżnicowaniu kulturalnemu.

Pozwolenie młodzieży na wzięcie udziału w selekcji i ocenie dokumentów, które są dla nich przeznaczone, może być dobrym sposobem promocji usług i zbiorów oraz zwiększeniu liczby użytkowników.

Oferta powinna być szeroka i zawierać, żeby wymienić tylko przykładowo: komiksy, literaturę popularną jak science-fiction, fantasy, romanse, kryminały i bieżącą muzykę popularną.

Dokumenty drukowane

- książki

- czasopisma,
- wycinki prasowe, broszury, foldery,
- plakaty, afisze
- komiksy
- powieści rysunkowe
- zbiory w innych językach, także w Braille'u i języku migowym

Dokumenty nie drukowane

- książki audio,
- muzyka,
- multimedia (CD-ROM, CDI),
- programy komputerowe,
- kasety wideo i DVD,
- gry planszowe i komputerowe (elektroniczne),
- dostęp do komputerowych sieci i baz danych.

Te źródła powinny być systematycznie odnawiane biorąc pod uwagę zmiany technologiczne.

Wyposażenie powinno odpowiadać potrzebom młodych w dostępie do dokumentów nie drukowanych (np. konsole do gier).

Usługi

Usługi biblioteki powinny odpowiadać na określone powyżej potrzeby młodzieży. Poniższa lista nie wyczerpuje wszystkich możliwości, ale może służyć jako przewodnik po tego typu usługach, które biblioteka powinna wprowadzić dla tej grupy odbiorców.

Planowane usługi powinny koncentrować się wokół zbiorów fizycznych, numerycznych i różnego typu programów aktywizujących.

Przykłady proponowanych usług

- swobodny i bezpłatny dostęp do Internetu
- oferta źródeł informacyjnych pomagających w nauce szkolnej i rozwoju osobistym
- wizyty zapoznające z biblioteką pozwalające użytkownikom poczuć się w niej samodzielnie i bezpiecznie
- wprowadzenie do czytelnictwa i poszukiwania informacji z wykorzystaniem źródeł drukowanych i elektronicznych
- grupowe i indywidualne doradztwo czytelnicze
- zachęcanie do korzystania ze wszystkich rodzajów dokumentów
- oferowanie pomocy przy poszukiwaniu informacji i towarzyszących temu dokumentów
- jeśli to niezbędne, pomoc w dostępie do zbiorów spoza biblioteki (informacja i wypożyczanie międzybiblioteczne)
- promocja usług wśród młodzieży z lokalnego środowiska
- współpraca z innymi organizacjami lokalnymi

- oferowanie usług dla grup o szczególnych potrzebach: niepełnosprawnych, nastoletnich rodziców, młodych więźniów lub niedopuszczonych do przyścia do biblioteki z różnych powodów.

Biblioteki, które chcą oferować młodzieży znaczące i efektywne programy muszą poszukiwać jej udziału na wszystkich etapach rozwoju projektu.

Pozwolenie młodym na decydowanie, planowanie, wprowadzanie projektów przeznaczonych dla nich samych jest bardzo zalecane jako dobra praktyka wspierająca harmonijny rozwój młodych.

Młodzież powinna być traktowana jako eksperci w sprawach, które ją interesują i są jej bliskie. Proponuje się bibliotekom stworzenie Rady Młodzieży lub Programu Nastoletnich Reprezentantów w celu wykorzystania wiedzy nastolatków obejmującej wszystko co dotyczy wyposażenia, programów, zajęć, usług. Bibliotekarze powinni także rozpoznać tych młodych, którzy mogą służyć jako źródło informacji o programach bibliotecznych na zewnątrz.

Przykłady proponowanych programów

(Lista może służyć jako przewodnik po różnych programach, jakie biblioteki mogą wprowadzić, ale zainteresowania i sugestie młodzieży zawsze powinny determinować wybór programów).

- Kluby czytelnicze, opowiadanie, promocja książek
- Grupy i kluby dyskusyjne
- Tematyczne spotkania informacyjne (zdrowie, praca, aktualności)
- Spotkania z ciekawymi ludźmi (autorzy, sportowcy, osobowości lokalne)
- Przedstawienia (teatr, muzyka, sztuka)
- Programy współpracy z organizacjami lub grupami lokalnymi
- Własna twórczość młodzieży (teatr, czasopisma, programy telewizyjne, wideo)
- Warsztaty twórcze, własna ekspresja
- Debaty wokół książek
- Akcje promocyjne książek

Personel

Personel, który pracuje z młodzieżą powinien mieć następujące zdolności i umiejętności:

- Rozumieć specyficzne potrzeby rozwojowe młodzieży
- Respektować młodych jako jednostki
- Dobrze znać kulturę i zainteresowania młodych
- Umiejętność podjęcia współpracy z innymi organizacjami lokalnymi skoncentrowanymi na potrzebach młodych
- Podatność (wrażliwość) na śledzenie zmieniających się potrzeb i zainteresowań młodych
- Zdolność do bycia adwokatem młodych w bibliotece i poza jej murami
- Zdolność do współdziałania, współpracy z młodzieżą
- Dobra znajomość wszystkich mediów, książek i innych źródeł
- Umiejętność kreatywnego myślenia

• CZEŚĆ TRZECIA

Współpraca z innymi instytucjami

Jakość bibliotecznych usług dla młodzieży wymaga dobrej współpracy z innymi organizacjami lokalnymi, profesjonalnymi lub wolontariatem. Aktywność młodzieży w zakresie kultury, nauki i życia społecznego powinna być koordynowana w taki sposób, aby instytucje lokalne nie konkurowały ze sobą, ale raczej współdziałały dla dobra samej młodzieży. Wielu bibliotekarzy dysponuje źródłami i wiedzą niezbędną do odegrania roli takich profesjonalnych koordynatorów.

Współpraca ze środowiskiem szkolnym

Szkoły to najważniejsi partnerzy bibliotek obsługujących młodych. W wielu krajach lub regionach działają tylko biblioteki publiczne, tylko biblioteki szkolne lub niekiedy placówki łączone.

Planowanie współpracy między bibliotekami szkolnymi a bibliotekami publicznymi lepiej pozwala zaspokoić oczekiwania i potrzeby młodych. Formalna umowa między bibliotekami jest polecana żeby rozpocząć współpracę.

Współpraca z instytucjami kultury

Współpraca z instytucjami kultury to dobry sposób na podkreślenie swojej tożsamości w społeczeństwie wielokulturowym, w sposób odpowiadający potrzebom młodych. Biblioteka publiczna współpracując z innymi instytucjami kulturalnymi i młodzieżą może organizować takie przedsięwzięcia jak:

- festiwale literackie, muzyczne i filmowe
- wystawy
- karnawały (zabawy)
- sztuki teatralne, włączając sztukę ulicy

Współpraca z innymi profesjonalistami

Personel biblioteki powinien podejmować wysiłki w celu nawiązania współpracy z innymi organizacjami lokalnymi zajmującymi się młodzieżą. Bibliotekarze powinni mieć regularne kontakty z instytucjami społecznymi, socjalnymi, urzędami pracy, opieką społeczną, prawną i innymi organizacjami pracującymi na rzecz młodych. Pozwala to bibliotece na orientację w nowych tendencjach, problemach lokalnych, zmianach w opiece społecznej i pomaga w stworzeniu kontaktów z młodzieżą, która nie ma zwyczaju uczęszczać do biblioteki. Wspólne rozwiązania powinny być rozwijane i wdrażane w celu polepszenia życia młodzieży.

• CZEŚĆ CZWATRA

Planowanie i ocena

Niezbędne jest dobre zaplanowanie pracy tak, aby biblioteka mogła rozpocząć zbieranie informacji i określić cele działań.

Zbieranie danych jest ważnym etapem planowania i oceny. Dane demograficzne mogą być zbierane ze źródeł rządowych (liczba ludności, poziom wykształcenia, wskaźniki ekonomiczne i społeczne). Zbieranie informacji z różnych źródeł pozwoli na stworzenie obrazu populacji młodych i, znając przyczyny, podjęcie decyzji co do usług i programów.

Idealny program powinien zawierać od 3 do 6 długoterminowych celów. Biblioteki powinny zrobić wysiłek w celu określenia, które z długoterminowych zadań najbardziej odpowiadają potrzebom młodzieży. Po określeniu zadań priorytetowych należy przystąpić do zaprojektowania budżetu.

Cele należy realizować powoli. Biblioteka powinna skoncentrować się na tych, które są możliwe do zrealizowania, zamiast rozpraszać swoje środki na różne działania, które nie przyniosą dobrych, spodziewanych efektów. Na przykład, jedna biblioteka może skoncentrować swoje wysiłki na gromadzeniu zbiorów dla młodzieży i stworzeniu atrakcyjnej przestrzeni dla tego grona użytkowników. Inna wybierze pomoc młodzieży w odrabianiu lekcji i rozwijaniu kompetencji czytelniczych. Podejmowane cele i metody pracy powinny odpowiadać potrzebom młodzieży.

Biblioteka powinna też czynić wysiłki w pozyskaniu tej młodzieży, która nie korzysta z jej zbiorów i usług.

Ocena usług

Sukces programów i usług dla młodzieży może być oceniany dzięki wskaźnikom ilościowym i jakościowym. Podane poniżej wskaźniki mogą być wykorzystane przez biblioteki, które chcą ocenić swoją pracę skierowaną do młodych.

Pięć podstawowych wskaźników:

- Liczba wypożyczonych dokumentów dla młodzieży
- Wydatki przeznaczone na zakup zbiorów dla młodzieży
- Liczba zbiorów dla młodzieży
- Wskaźnik rotacji zbiorów (liczba wypożyczeń/liczba dokumentów dostępnych)
- Udział w programach i zajęciach

Wskaźniki dodatkowe:

- procent młodzieży korzystającej z biblioteki
- odwiedziny w bibliotece
- procent zapisanych w stosunku do populacji
- statystyka wypożyczeń do domu i na miejscu
- liczba udzielonych informacji w stosunku do populacji
- wskaźnik odpowiednio udzielonych informacji
- liczba grup odwiedzających bibliotekę
- liczba akcji „poza murami” podjęta przez bibliotekę
- nieformalne wskaźniki sukcesu programów lub usług
- ankiety i kwestionariusze oceniające zmiany i postępy w realizacji oczekiwań, wiedzy, kompetencji, bezpośrednio rozmowy z młodymi dotyczące tego, czy coś się zmieniło dla nich w bibliotece i czy oni zauważyli te zmiany.
- Włączanie użytkowników w ocenę pracy

- Wykorzystanie standardów narodowych (jeśli to możliwe)

- **CZEŚĆ PIĄTA**

Promocja i marketing

Bardzo ważna jest promocja biblioteki wśród młodzieży. Wielu młodych nie wie o ilości i bogactwie zbiorów oferowanych im przez bibliotekę. Akcje promocyjne powinny wykorzystywać różne metody.

Kilka propozycji

- Reklama w miejscach spotkań młodzieży (kawiarnie, kina, popularne sklepy)
- Budowanie wiarygodności biblioteki; prośba o pomoc młodzieży w przygotowaniu kampanii i materiałów reklamowych, branie pod uwagę ich sugestii
- Podkreślanie usług dla młodzieży na stronie internetowej adresowanej do młodych
- Sponsorowanie przez bibliotekę imprez interesujących nastolatków
- Proponowanie konkursów i akcji promocyjnych pozwalających młodzieży na pokazanie ich kompetencji i zdolności
- Tworzenie materiałów promocyjnych, które pokazują, że biblioteka zna dobrze kulturę młodzieży i jej główne zainteresowania (sport, wydarzenia, miłość, fantastyka, nowe trendy, muzyka...)
- Podejmowanie akcji promocyjnych wspólnie z partnerami lokalnymi, takimi jak szkoły i inne organizacje.

- **CZEŚĆ SZÓSTA**

Przykłady praktyczne

Następujące przykłady praktyczne pozwalają pójść dalej w stosowaniu tych wytycznych. Każda biblioteka może wykorzystać te z proponowanych programów i usług, które są jej najbliższe i najbardziej odpowiednie dla jej użytkowników, środków i zasobów.

- **Pomoc w lekcjach**

Biblioteki duńskie podpisały porozumienie z Ministerstwem Kultury i Ministerstwem Uchodźców w celu wzmocnienia swojej roli w odpowiedzi na potrzeby młodzieży z grup etnicznych, których język ojczysty nie jest językiem duńskim. Stworzono zbiory i programy pomocy w lekcjach, „kawiarnie lekcyjne” przeznaczone dla uczniów dwujęzycznych. Nauczycielami w większości są wolontariusze rekrutujący się spośród osób starszych lub studenci pochodzący ze wspólnoty lokalnej. Efektem tych działań jest pogłębienie kompetencji językowych, osiągnięć szkolnych i możliwość spotkania z innymi, podobnymi uczniami.

- **Kluby biblioteczne**

Biblioteka publiczna w Aalborg (Dania) proponuje młodzieży wiele klubów w celu pokazania im pozytywnego wizerunku biblioteki. Każdego dnia ma spotkania inny klub : poniedziałek

spotykają się ci, którzy grają w Wii¹, wtorek jest dla fanów mangi, środa poświęcona jest odrabianiu lekcji, w czwartek klub czytelniczy, na którego spotkaniach odbywają się dyskusje o literaturze i poezji. Tworzą się więzy między bibliotekarzami a młodymi, pozwala to na wprowadzenie nowych pomysłów na funkcjonowanie biblioteki.

- **Mediateka dla młodzieży**

W Hamburgu (Niemcy) stworzono bardzo nowoczesną mediatekę i przestrzeń spędzania wolnego czasu. Zbiory zawierają 50% dokumentów drukowanych i 50% innych mediów (CD, DVD, audiobooki, gry społeczne, czasopisma, gry UMD i gry na Xbox, Playstation, NintendoDs i Wii). Podstawowe tematy zbiorów to przygoda, akcja, komiksy, gry, miłość i seks, stres, narkomania i tajemnica. Biblioteka promuje kompetencje czytelnicze i użytkowanie innych mediów proponując aktywne wykorzystanie wszystkich rodzajów mediów. Biblioteka mieści się w zaadaptowanym budynku starej fabryki śrub, można tu znaleźć także restaurację i kino.

- **Znaczenie młodzieży**

W Virofly na przedmieściu Paryża (Francja) kultura i styl życia młodzieży są akceptowane i doceniane. Nowa mediateka dla młodzieży rozbrzmiewa dźwiękami z walkmanów, telefonów komórkowych i MP3, które są tu dozwolone. Młodzi mogą legalnie ściągnąć muzykę na swoje odtwarzacze MP3. Dzięki zaufaniu, jakie ma do młodzieży personel biblioteki oni sami zachowują się poprawnie. Wszystko jest robione po to, aby młodzi czuli, że coś znaczą: np. krótkie filmy realizowane przez młodzież na konkurs z zajęć z filmu animowanego są następnie prezentowane jako tapety na wszystkich stanowiskach multimedialnych w mediatece.

Noc w bibliotece

W Troyers (Francja) młodzież między 15 a 20 rokiem życia zgodziła się na spędzenie nocy w bibliotece w celu przeprowadzenia oryginalnego eksperymentu literackiego. Temat wieczoru to „Książki i kino”. Przez całą noc młodzi oglądali filmy krótkometrażowe, dyskutowali z bibliotekarzami, pisarzami, producentami i scenarzystami a na koniec rankiem zjedli wspólne śniadanie. Ten rodzaj zajęć wyzwala niezależność, bycie twórczym, kreuje pozytywny obraz biblioteki.

Usługi dla młodzieży niewidomej i słabowidzącej

W 2007 r. mediateka Lucien Herr w Saint Jacques de la Lande w Bretanii (Francja) zorganizowała konkurs literacki, w którym mogli uczestniczyć także młodzi niewidomi i słabowidzący. Biblioteka zorganizowała nagranie 10 konkursowych prac. W 2008 r. książki zostały przeczytane przez zawodowych aktorów. Książki zostały powielone w wielu egzemplarzach i proponowane młodzieży razem z aparatem do odsłuchania. Można też było używać odtwarzaczy MP3. Zamiast wykluczenia, młodzi niepełnosprawni zostali dowartościowani i dano im możliwość uczestnictwa w projekcie.

Młodzi pomagają młodym

Klubo-kawiarnia „Szczer biblioteczny” w Rijeka (Chorwacja) to najstarszy program dla młodzieży w mieście. Najbardziej znany realizowany tam projekt to: „młodzi dla młodych/młodzi dla projektów młodych”. Projekt wystartował w 2001 r. w formie serii zajęć

¹ Wii to konsola do gier wideo japońskiej firmy Nintendo. Więcej zob. na <http://pl.wikipedia.org>

prowadzonych przez młodych użytkowników biblioteki dla innych młodych w tym samym wieku. Członkowie Klubu w wieku 14-19 lat, zainteresowani książką i czytaniem, spotykali się raz w miesiącu. Raz w miesiącu wybierano do czytania jedną książkę, o której następnie dyskutowano. Klub prowadził także w bibliotece tablicę ogłoszeń, na której informowano o spotkaniach i przewidzianych tematach do dyskusji, zbierano także sugestie dotyczące następnych spotkań. Swoje recenzje członkowie klubu publikowali także na stronie internetowej biblioteki, czasami można było usłyszeć ich oceny w radio. Ten Klub to doskonały przykład tego, co można określić jako udział młodych w działaniu.

Twórczy performans

W Zadar (Chorwacja) stworzono młodzieży możliwość prezentowania talentów dzięki programowi zatytułowanemu „Svastarnica”. Ten miesięczny program bazujący na pomysłe „open mic” zachęcał młodzież do podejmowania działań typu performance przed swoimi rówieśnikami. Program pozwalał nastolatkom zaprezentować swoje talenty w bardzo różnych dziedzinach: śpiewie, tańcu, teatrze, sztuce, modzie, twórczym pisaniu. Nowe pokolenia młodzieży dodały nowe formy: gry, pantomimę, krzyżówki i inne gry. Ponieważ celem było budowanie zaufania do samego siebie, zaufania w swoje możliwości i dobra zabawa, bibliotekarze, którzy koordynowali projekt wprowadzali także tematy z literatury młodzieżowej w celu promocji książki i czytania w przyjaznej i odprężającej przestrzeni.

Noc gier dla bibliotekarzy

Chcąc pracować z młodzieżą, ważne jest, aby bibliotekarze znali jej kulturę i sposób życia. Jedna z bibliotek w Richmond (Wirginia, USA) niedawno zorganizowała dla pracowników noc gier młodzieżowych. Bibliotekarze po zakończeniu pracy w piątek wieczorem pozostali w bibliotece dzieląc się pizzą i grając w gry popularne wśród młodzieży, jak np. „Guitar Hero”, „Dance Dance Revolution”². Bibliotekarze dobrze się bawili próbując stworzyć postać (avatar) dla Wii. To pozwoliło pracownikom na nowe spojrzenie na ten aspekt kultury młodzieżowej i stworzenie nowych więzi z młodymi ze środowiska lokalnego.

Tydzień „Młodzi techno”

Biblioteka La Puente w Los Angeles (USA) prowadzi on line zajęcia dla młodzieży podczas tygodnia „Młodzi techno”. To narodowe wydarzenie w USA ma na celu zwrócenie uwagi na rolę, jaką nowe technologie spełniają w życiu nastolatków. W swoim programie biblioteka La Puente wykorzystuje popularną grę internetową scavenger hunt używaną do nauki wyszukiwania informacji w Internecie i korzystania ze źródeł i informacji dostępnych w sieci. Uczniowie odpowiadają na listę pytań lub rozwiązują różne problemy doskonaląc umiejętność poszukiwania informacji³

Młodzież wzbogacają także swoją wiedzę o problemach bezpieczeństwa i respektowania życia prywatnego kupując w sieci książki wzbogacające zbiory dla młodzieży. Piątek jest dniem „technologii zabawy” kiedy młodzi mogą grać w gry komputerowe takie jak: Wii, „Bohater Gitary” i „Tańcz, tańcz rewolucjo”.

„Kolega techno”

Królewska Biblioteka w Forest Hills, (Nowy Jork, USA) proponuje program „Kolega techno” polegający na spotkaniu młodzieży z osobami starszymi, które chcą pogłębić swoją wiedzę dotyczącą nowych technologii. Jest to jednocześnie czas wspólnej rozmowy o problemach

² Guitar Hero to popularna seria konsolowych gier muzycznych zaś Dance Dance Revolution (w skrócie DDR) to seria gier muzycznych stworzona przez japońską firmę Konami. Więcej informacji zob. <http://pl.wikipedia.org>

³ Więcej o istocie, historii i zasadach gry scavenger hunt zob. <http://en.wikipedia.org> (przypisy od tłumacza)

bezpieczeństwa i ochrony życia prywatnego. Program skoncentrowany jest wokół najbardziej rozrywkowych i zabawnych aspektów nowych technologii : podcastów, krótkich filmów wideo, gier wideo. W ciągu tygodnia trwania programu „Kolega techno” wybrani młodzi i starsi spotykają się przy grze Wii i przekąskach. Następnie, przez kolejne dziesięć tygodni mogą kontynuować swoje spotkania na podobnych zajęciach.

Załącznik A

Sposoby samooceny

W celu polepszenia pracy należy wykorzystać ten sposób jej oceny zaznaczając w każdej tabeli miesiąc i rok odpowiadający podjęciu danego działania lub projektu, na przykład, jeżeli w waszej bibliotece podjęto decyzję o wprowadzeniu usług dla młodzieży, proszę wpisać „2009”.

Jeśli chodzi o obsługę młodzieży, każda biblioteka powinna:

1. **dostarczyć** młodzieży usługi wysokiej jakości. Te usługi powinny być tak samo ważne i traktowane na równi z tymi dla dorosłych.

W którym miejscu jest biblioteka?			
.....I.....I.....I.....
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane

2. **włączyć** usługi dla młodzieży do misji i zadań biblioteki.

W którym miejscu jest biblioteka?			
.....I.....I.....I.....
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane

3. **ułatwić** im zapisanie się i dostęp do usług oferowanych przez palcówkę.

W którym miejscu jest biblioteka?			
.....I.....I.....I.....	
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane

4. **analizować** niezbędność dobrze widocznych oznaczeń w postaci np. piktogramów ułatwiających samodzielne poruszanie się użytkowników po bibliotece

W którym miejscu jest biblioteka?			
.....I.....I.....I.....	
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane

5. **wprowadzić** specjalnie wydzieloną przestrzeń przeznaczoną na zbiory dla młodzieży także w bibliobusach i w wypożyczanych zestawach książek.

W którym miejscu jest biblioteka?			
.....I.....I.....I.....	
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane

6. wybierać i gromadzić zbiory dla tej grupy czytelników, ażeby ich kompetencje czytelnicze rozwijały się

W którym miejscu jest biblioteka?			
.....I.....I.....I.....	
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane

7. **stworzyć** przestrzeń przyjazną, wygodną i bezpieczną, zaadaptowaną do potrzeb młodych.

W którym miejscu jest biblioteka?			
.....I.....I.....I.....	
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane

8. **oferować** wystarczającą liczbę różnorodnych źródeł odpowiednich do wieku takich jak: gry komputerowe, dokumenty drukowane, multimedia, odpowiednio zaadaptowane urządzenia techniczne.

W którym miejscu jest biblioteka?			
.....I.....I.....I.....	
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane

9. **gromadzić** materiały i proponować usługi dostępne dla wszystkich bez względu na ograniczenia poszczególnych osób

W którym miejscu jest biblioteka?			
.....I.....I.....I.....	
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane

10. **utrzymywać** profesjonalny personel wystarczający do zapewnienia odpowiednich porad i prowadzenia zajęć.

W którym miejscu jest biblioteka?			
.....I.....I.....I.....	
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane

11. **być odpowiedzialnym** za programy ciągłej edukacji i doskonalenia zawodowego.

W którym miejscu jest biblioteka?			
.....I.....I.....I.....	
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane

12. **rozpoznawać** potrzeby czytelnicze i kulturalne użytkowników kupując niezbędne materiały i proponując odpowiednie zajęcia.

W którym miejscu jest biblioteka?			
.....I.....I.....I.....	
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane

13. **oferować** zajęcia i programy odpowiednie do wieku, w różnych dniach i godzinach dostosowując je do czasu pracy użytkowników.

W którym miejscu jest biblioteka?			
.....I.....I.....I.....	
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane

14. **informować** o usługach biblioteki w różnych miejscach społeczności lokalnej, tak aby zwrócić uwagę każdego.

W którym miejscu jest biblioteka?			
.....I.....I.....I.....	
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane

15. **rozwijać** współpracę w środowisku z grupami i stowarzyszeniami lokalnymi w celu zapewnienia jak najlepszego wyposażenia i usług dla młodzieży ze społeczności lokalnej.

W którym miejscu jest biblioteka?			
I.....	I.....	I.....	I.....
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane

16. **zapraszać** wykładowców, prelegentów do podejmowania i pogłębiania różnych tematów takich jak np. kompetencje rodzicielskie, wykorzystanie Internetu, narkotyki itp.

W którym miejscu jest biblioteka?			
I.....	I.....	I.....	I.....
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane

17. **reklamować** na stronie WWW lub w inny sposób np. w mediach zalety biblioteki publicznej jako miejsca przyjaznego i bogatego w różne materiały. Należy pamiętać o różnych językach jakimi posługują się mieszkańcy wspólnoty lokalnej.

W którym miejscu jest biblioteka?			
I.....	I.....	I.....	I.....
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane

18. **zachęcać** do nieformalnych spotkań i dyskusji, które budują zaufanie do samego siebie i mogą pomóc młodzieży rozwiązać jej problemy.

W którym miejscu jest biblioteka?			
I.....	I.....	I.....	I.....
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane

19. **mobilizować się** do posiadania kompetentnego, odpowiedniego i pochodzącego z różnych kultur danej społeczności lokalnej personelu w celu lepszej obsługi potrzeb wielokulturowych.

W którym miejscu jest biblioteka?			
.....I.....I.....I.....
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane

20. **wprowadzić** sposoby i kryteria oceny personelu żeby wskazywać na jego kompetencje i zapewniać stałe doksztalcanie się w celu zapewnienia jak najlepszych usług dla wszystkich.

W którym miejscu jest biblioteka?			
.....I.....I.....I.....
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane

21. **otrzymywać** finansowanie niezbędne po to, aby dostęp do biblioteki publicznej był BEZPŁATNY

W którym miejscu jest biblioteka?			
.....I.....I.....I.....
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane

22. **być na bieżąco** z najlepszymi doświadczeniami światowymi, adaptować i wprowadzać nowe idee do biblioteki w celu polepszenia jej pracy.

W którym miejscu jest biblioteka?			
.....I.....I.....I.....
zadania do realizacji	w sferze planów	w trakcie realizacji	wprowadzone i rozwijane